

Leto XXVI.

Številka 2.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR DANILLO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1910.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Q, Papež</i> : Stroški ustavitvenega predloga v slučaju upora po §-u 37 izvrš. reda	33
2. <i>Dr. Florjan Kukovec</i> : Pristojnost za pravde okrožnih zdravnikov proti okrajnim zastopom zaradi obljubljene subvencije in plačila zdravil za uboge?	35
3. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.	
XXI. Ustanove — dijaške	41
XXII. Vodopravne razmere	42
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Zakonski mož je vlagal denar na hranilne knjižice, glaseče se na njegovo in njegove žene ime, in je nekatere izmed njih v korist obeh zakoncev vinkuloval. Ta vinkulacija ustanavlja solastnino do teh vlog za oba zakonca po enakih delih (§ 1019 o. d. z.)	46
b) Vdovo, ki sklene pred pretekom treh mesecev po smrti soproga nov zakon, zadenejo posledice §-a 121 o. d. z. glede izgube izgovorjenih jej dobrot tudi tedaj, ako je njena rodilna zmožnost docela izključena in ako je prepoved §-a 120 o. d. z. nevede ali pomotoma prekršila	50
c) Zakonita dota zapade takoj ob sklenitvi poroke in plačati jo je hčeri brez odloga, četudi zavezanec nima začasno razpoložljivih sredstev in je ta položaj sam zakrivil. (§§ 1218, 1220 o. d. z.)	53
5. Listek: Večniki; mari — sosodniki?	54
6. XXIII. redna glavna skupščina društva »Pravnika«	58
7. Razne vesti	62

Slovenski Pravniki.

Leto XXVI.

V Ljubljani, 15. februarja 1910.

Štev. 2.

Stroški ustavitvenega predloga v slučaju upora po §-u 37 izvrš. reda.

Mnogoštevilni so slučaji, da se pri opravi rubeža na premičnine zarubijo stvari, ki so last tretjih oseb, vsled česar zahtevajoči upnik, o tem obveščen, ustavi izvršbo na dotične stvari in zaznamuje stroške tega predloga. Kdo trpi stroške tega ustavitvenega predloga?

To vprašanje bilo je mnogo let nesporno, ker so se redno smatrali taki stroški izvršilnimi stroški, katere po §-u 74 i. r. trpi zavezanec. Odkar pa se je objavila odločba vrhovnega sodišča z dne 4. februarja 1908 R VII 12/8 (št. 1148 priloge ukaz. pravosod. min.), se to vprašanje rešuje jako različno. Po navedeni odločbi trpi stroške ustavitvenega predloga zahtevajoči upnik sam in sicer iz teh le razlogov: Kdor sega z izvršbo na premičnine, katere označuje za last zavezančev, stori to ob lastni nevarnosti toliko, da trpi posledice, ker so stvari, kojih rubež je predlagal, last tretjih oseb. Da se izogne uporni tožbi (§ 37 i. r.), mora izvršbo ustaviti, tedaj predlaga ustavitev zgolj sebi v korist, tako pa ni uporabiti §-a 74 i. r., ker ti stroški niso potrebni za uresničbo pravice. Krivda, ki zadeva zavezanca radi neizpolnitve dolžnosti, ne sega tako daleč, da bi trpel posledice dejanja, povzročenega po zahtevajočem upniku t. j. izvršbe na stvari tretjih oseb.

Mnogo sodišč zavrača sedaj dosledno predloge na odmero takih stroškov iz ravno navedenih razlogov.

Po mojem mnenju tako dosledno postopanje ni utemeljeno, kajti taki slučaji so si sicer jako slični, ne more se pa trditi, da so vsi jednaki. Kakor sicer, ima tudi v teh slučajih sodišče na podlagi dejanskih okoliščin odločiti po svoji previdnosti, kateri stroški so opravičeni za uresničbo pravice. Ako bi take stroške v vsakem slučaju moral trpeti zahtevajoči upnik, sprejelo

bi se bilo to v §-u 75 i. r., tega pa zakonodavec namenoma ni storil. Vladna predloga določevala je v §-u 83, odgovarjajočem §-u 76 predloge permanenčnega odbora in §-u 75 veljavnega izvršilnega reda, da zahtevajoči upnik tudi tedaj nima pravice do povračila izvršilnih stroškov, ki se naberejo do ustavitve, kadar se izreče, da je izvršba nedopustna vsled upora tretjih oseb po §-u 35 (sedaj § 37). Permanenčni odbor pa je ta stavek izločil s tem utemeljevanjem: Rešujé vprašanje, kdo ima trpeti izvršilne stroške, ozirati se je na težki položaj, v katerem se često nahaja zahtevajoči upnik nasproti šikanoznim, na obrez-uspešenje izvršbe naperjenim izločitvenim zahtevkom. Zahtevajočemu upniku naj ne škoduje brezuspešnost izvršbe, ako je ni zakrivil. Izvršilne stroške naj v tem slučaju trpi zavezanec, ki je s svojim ravnanjem ali s svojo nezmožnostjo plačila dal prvi povod sicer brezuspešnim stroškom.

Ti pomisleki bili so povod, da se tudi v §-u 75 i. r. ni sprejel slučaj §-a 37 i. r. Ta slučaj razlikuje se od slučajev v §-ih 35, 36 in 39 št. 1 i. r., navedenih v §-u 75 i. r., bistveno v tem, da je zahtevajoči upnik v teh zadnjih slučajih začel izvršbo in povzročil stroške, dasi mu je bil ali vsaj moral biti znan ustavitveni razlog. Tega pa ni moči trditi o slučaju §-a 37, kajti zahtevajoči upnik zamore se le redkokedaj tako natanko poučiti o premoženjskih razmerah zavezančevih, da bi zamogel točno navesti stvari, katere naj se zarubijo. Zahtevati od zahtevajočega upnika, da se poprej prepriča o lastnini predmetov, nahajajočih se v hrambi zavezančevi, bilo bi onemogočenje izvršbe na premičnine.

Razlogom navedene odločbe vrhovnega sodišča pritrditi je torej nepogojno le tedaj, kedar je zahtevajoči upnik vedoma dal zarubiti tuje stvari, kar je utemeljeno v istem pravnem razlogu, kateri je temelj določbi §-a 75 i. r. Ako pa zahtevajoči upnik vodi »bona fide« izvršbo z rubežem, je pretrdo naložiti mu stroške ustavitvenega predloga, kajti povod izvršbi dal je vendar-le zavezanec, in le-tega krivda je gotovo neprimerno večja, nego-li zahtevajočega upnika, ako se šteje temu sploh v krivdo, da se ni prepričal o lastnini stvari. Tudi se s takim reševanjem vprašanja o stroških ne ščiti zavezanca, kakor bi kdo mislil. Da se izogne morebitni poznejšnji ustavitvi vsled upora tretjih oseb,

prisiljen bi bil zahtevajoči upnik, da posreduje pri vsakem rubežu, sodnik pa bi imel pri odmerjanju stroškov za posredovanje vezane roke, ker bi nevarnost rubljenja tujih stvari že sama opravičevala posredovanje ali intervencijo. S tem bi se pa ovrglo vse dosedanje pravosodstvo o stroških posredovanja, ki se v obče ne smatrajo za potrebne stroške po §-u 74 i. r., izvzemši slučaje, kedar posebne okoliščnosti opravičujejo posredovanje. Da so pa stroški posredovanja osobito zunaj sedeža sodišča redno višji, nego stroški ustavitvenega predloga, ve vsak sodnik. Pač pa naj trpi zahtevajoči upnik stroške ustavitvenega predloga tudi takrat, kedar pri rubežu posreduje, a vstraja pri rubežu, dasi je bil zadostno opozorjen na tujo lastnino.

Moje mnenje je: Ako mora zahtevajoči upnik po krivdi zavezančevi uveljavljati svoje pravice z izvršbo, in ako nastanejo ovire, katerih zahtevajoči upnik ni zakrivil, kakor tedaj, kedar se izkaže tuja lastnina, odstranitev ovir pa je potrebna, da prepreči zahtevajoči upnik sebi pretečo škodo, — ne more se kratkomalo trditi, da stroški za odstranitev ovir niso bili potrebni po §-u 74 i. r. Zahtevajoči upnik mora zadobiti popolno zadostitev oz. plačilo, tega pa ne dobi, ako mora trpeti stroške, katere je povzročilo le golo naključje, da so se o rubežu med premičninami zavezančevimi nahajale tudi tuje.

Načelo modernega zakona t. j. prosta presoja na podlagi danih okoliščnosti velja tudi za reševanje tega vprašanja.

Dr. O. Papež.

Pristojnost za pravde okrožnih zdravnikov proti okrajnim zastopom zaradi obljubljenе subvencije in plačila zdravil za uboge?

Uporaba §-a 1019 o. d. z. in §-a 261 v zvezi s §-om 528 c. pr. r.

Okrožni zdravnik dr. F. Š. v Ribnici na Pohorju je tožil okrajni zastop v Marenbergu na plačilo poluletne subvencije v znesku 150 K in na plačilo zdravil za uboge v znesku 63 K

69 h, ker okrajni zastop ni hotel teh zneskov plačati na slovensko pobotnico in slovenski račun, ampak je zahteval nemško pobotnico in nemški račun. Opiral je tožnik svoj zahtevek na namestitveni dekret zdravstvenega okrožja, ki se v stvarnih delih glasi: »Zaradi izplačila okrajne subvencije se ob enem obvesti okrajni zastop v Marenbergu« ter nadalje: »občinske uboge je brezplačno lečiti, okrajni zastop pa ima plačati zdravila«.

Toženi okrajni zastop je ugovarjal: nepristojnost sodišča, pomankanje aktivne ter pasivne legitimacije, in konečno, da bi bil dolžan plačati te zneske le, ako se mu predloži nemška pobotnica in nemški račun, ker je bil sklenil okrajni zastop v svoji seji z dne 21. decembra 1897 št. 474, da je nemški jezik uradni jezik. Priznal pa je, da je obljubil zdravstvenemu okrožju subvencijo, priznal tudi visokost subvencije in računa za zdravila.

Okr. sodišče v Marenbergu (Cg II 83/9-4) je tožbeni zahtevek meritorno odbilo v polnem obsegu in sicer glede zneska 63 K 69 h za zdravila z razlogom, ker je pravna pot nedopustna, — glede zahtevka 150 K subvencije pa zaradi pomankanja pasivne legitimacije, češ, da je okrajni zastop obljubil to subvencijo le zdravstvenemu okrožju, z okrožnim zdravnikom pa da ni sklenil nikdar nikake pogodbe.

Tožnik je v svojem prizivu izvajal, da se opira tožbeni zahtevek za plačilo zdravil v znesku 63 K 69 v na zasebno-pravni naslov, bodisi, da se išče ta naslov v pogodbi, sklenjeni z okrajnim zastopom s tem, da se je tožnika namestilo kakor zdravnika v Ribnici za dotično zdravstveno okrožje in obenem kakor zdravnika za uboge, bodisi, da se išče ta naslov v določbi §-a 1042 o. d. z. Določba §-a 35 zakona z dne 12. marca 1873 št. 19 dež. zakona je sicer javnopravna, a izvršujoč svoje javnopravne dolžnosti je okrajni zastop prisiljen sklepati zasebno-pravne pogodbe. Glede zahtevka 150 K pa je prizivatelj izvajal, da mu je z dekretom ta zahtevek zagotovljen od zdravstvenega okrožja, da je okrajni zastop bil o tem obveščen in mu je dosedaj tudi vedno brez ugovora to subvencijo izplačeval.

Okrožno sodišče v Mariboru pa je izreklo: 1.) s sklepom, da se priziv zavrne, kolikor izpodbija rabsodbo zaradi tega, ker se je ugovoru nedopustnosti pravne poti ugodilo; 2.) z rabsodbo, da se priziv zavrne.

V razlogih najprej utemeljuje:

»Besedilo namestitvenega dekreta z dne 14. januarja 1906, na katerem temelji tožbeni zahtev, v zvezi s štajerskim dež. zakonom z dne 23. junija 1892 d. z. št. 35, s tozadevnim izvršilnim predpisom z dne 26. aprila 1893 in službenim navodilom jasno dokazuje, da je tožnik kakor okrožni zdravnik v Ribnici v javni službi, ter da ima njegovo razmerje z onimi oblastvi, ki so ga namestila in ga plačujejo, javnopraven značaj. To posebno jasno izhaja iz §-ov 16 in 17 službenega navodila, kjer se imenuje služba okrožnega zdravnika — javna služba. Zaradi tega redna sodišča niso pristojna za razsojo takega javnopravnega razmerja.«

Potem pa utemeljuje meritorno razsodbo glede obeh zahtevkov:

Glede zahtevka 63 K 69 h za zdravila pravi, da je neutemeljen, naj se opira na naslov pogodbe, ali pa na naslov §-a 1042 o. d. z. Če se ga opira na prvi naslov, ni sodišče pristojno. Na naslov §-a 1042 o. d. z. pa se ne more opirati, ker določilo tega §-a zahteva, da bi bila kaka tretja oseba kaj storila, na primer v tem slučaju tožniku zdravila plačala, kar pa se ni zgodilo.

Glede zahtevka 150 K subvencije pa pravi, da tudi ta zahtevk izvira iz javnopravnega razmerja in da ga je bilo odbiti. Določilo §-a 1019 o. d. z. tukaj ne more veljati. Zdravstveni okrožni odbor in okrajni zastop sta si v javnopravnem razmerju. Ni torej možno, da bi imel zdravstveni okrožni odbor zasebno-pravno pooblastilo od okrajnega zastopa.

Tožnik je opiral svojo revizijo na § 503 št. 4 c. pr. r. in pobijal najprej sklep, s katerim se je okrožno sodišče izreklo za nekompetentno.

Skliceval se je na odločbo c. kr. državnega sodišča z dne 23. aprila 1906 opr. št. 117/R. G., ki je iz nje razvidno, da je c. kr. najvišje sodišče že v pravni stvari distriktnega zdravnika drja. Josipa S. proti okrajnemu zastopu brežiškemu, ki se je obravnavala pred c. kr. okrožnim sodiščem v Celju pod opr. št. Cg I 135/3, s sklepom z dne 3. februarja 1904 št. 1856 ugotovilo, da je za take spore redno sodišče kompetentno: »ker

se v tožbi ne gre za razmerje okrajnega zastopa z javnostjo, ampak, ker izvira zahtevke iz službene pogodbe.« Vzlic temu sklepu naznanil je deželni odbor štajerski c. kr. višjemu dež. sodišču v Gradcu z izjavo z dne 28. decembra 1905 št. 54059, da se smatra kompetentnega in da zahteva odločilo državnega sodišča. Državno sodišče je potem rešilo to vprašanje kompetence definitivno, da je sodišče kompetentno, in utemeljilo to tako-le: »Tožbeni zahtevke se opira na službeno pogodbo, ki se je sklenila med zdravstvenim okrožnim odborom brežiške okolice s p o r a z u m n o z okrajnim zastopom na jedni strani in drjem. Josipom S. na drugi strani. Ta pogodba je brezdvomno zasebnopravna pogodba, ker ustanavlja dolžnosti in pravice drja. Josipa S. Res je sicer organizacija bolniških naredeb glede ubogih stvar občin, okrajnih zastopov in deželnega odbora. To pa nikakor ne izključuje, da v izvršitev teh naredeb sklepajo pogodbe, ki so zasebnopravnega značaja.«

Potem se je v reviziji izvajalo, da je toženi zastop visokost zahtevkov izrecno pripoznal, da je zagotovil zdravstvenemu okrožju subvencijo in da je tožniku tudi do sedaj to subvencijo brez ugovora izplačeval, da je torej pristopil in odobril pogodbo, o kateri je bil obveščen. Sicer pa je iz predmetnega stvarnega položaja razvidno, da je zdravstveni okrožni odbor bil upravičen najmanj kakor pooblaščenec skleniti pogodbo in zagotoviti 300 K letne subvencije in je torej v zmislu §-a 1019 o. d. z. tožnik upravičen tožiti pooblaščenca ali pa pooblastilca. Če toženec misli, da mu ni treba plačati, ker je tožnik predložil slovensko pobotnico in slovenski račun, je njegovo naziranje pravnopomotno. Najprej je moral plačati, potem šele tožiti na izdajo nemško pisane pobotnice in je potem njegova stvar, kako utemelji svoj zahtevke.

Toženec na to revizijo ni ničesar odgovoril.

Vrhovno sodišče pa je z razsodbo od 27. oktobra 1909 revizijo zavrnilo iz razlogov:

Izpodbijanje izreka nepristojnosti glede zahtevka 63 K 69 h za zdravlila je nedopustno. § 261 c. pr. r. določa, da je rešiti s sklepom ugovor nedopustnosti pravne poti. Sklepe pa je moči izpodbijati le z rekurzom. Ker pa je druga instanca potrdila tozadevni sklep prve instance, bilo je nedopustno nadaljnje izpod-

bijanje tega sklepa in toraj tudi nedopustno glede tega zneska spuščati se v meritorno razsojo (§ 528 c. pr. r.).

Pa tudi glede zneska 150 K subvencije je revizija neutemeljena.

Glasom namestitvenega dekreta zdravstvenega okrožnega odbora v Ribnici zagotovilo se je tožniku 1200 K na leto. Del teh 1200 je tudi onih 300 K, ki jih ima okrajni zastop marenberški plačati. Za pogodnika je smatrati tožnika na eni strani in zdravstveno okrožje na drugi strani. Naziranje revizije, da ima tožnik pravico, okrajni zastop tožiti, ker je ta molče pristopil službeni pogodbi, oziroma ker je tožnik po določilu §-a 1019 o. d. z. upravičen tožiti tudi pooblastilca, je pravnomotno.

Iz dejstva, da je plačeval okrajni zastop prej vedno tožniku to subvencijo, nikakor ni moči sklepati, da se je hotelo spremeniti tožnikovo subvencijo, ki se je bila zdravstvenemu okrožju dovolila. Še manj pa je upravičeno sklicevati se na določilo §-a 1019 o. d. z. Subjekt, kojemu se je zavezal plačati okrajni zastop subvencijo, je zdravstveno okrožje v Ribnici — ne pa tožnik.

* * *

To so vsi razlogi najvišjega sodišča. Nam pa se hoče dozdevati, da so ti meritorni razlogi na zelo slabih nogah. Notorno je, da dovoljujejo okrajni zastopi zdravniške subvencije zdravstvenemu okrožju z namenom in določilom, naj se obljubijo zdravniku. Subvencija se dovoli zdravstvenemu okrožju, tega odbor pa se pooblasti, zagotoviti v službeni pogodbi to subvencijo zdravniku.

V prvem hipu bi se mislilo, da je ostali del razsodbe, — kjer se izreka, da je bila revizija nedopustna proti sklepu druge instance, ki je potrdila izrek prve instance, da je pravna pot nedopustna glede zahtevka 63 K 69 h — po zmislu §-a 261 v zvezi s §-om 528 c. pr. r. in da je le zakon vzrok, če se v predmetni stvari ni smelo ugotoviti materialno pravo. V repertoriju pravorokov št. 193 z dne 11. junija 1906 ad 4090 izreklo je najvišje sodišče: »Wenn die Entscheidung über prozesshindernde Einreden in das über die Hauptsache ergehende Urteil aufgenommen wurde, hat die bloß gegen die Entscheidung über diese Einrede gerichtete Anfechtung nicht mittels Berufung, sondern

mittels Rekurses zu geschehen«. Nadalje je v konkretnih slučajih razsodilo z razsodbama z dne 10. januarja 1900 št. 15.285, zb. 839 in z dne 11. januarja 1899 št. 16.917, zb. 542, da je izpodbijanje izreka, s katerim se ugovor nedopustnosti pravne poti na obeh spodnjih instancah zavrne, naj se je to zgodilo s posebnim sklepom ali pa z razsodbo samo, v revizijskem postopanju v zmislu § a 528 c. pr. r. nedopustno.

§ 261 c. pr. r. pravi v začetku splošno, da je rešiti ugovore, pravdo ovirajoče, s sklepom, potem pa le vedno govori, kaj je storiti, če se ti ugovori zavrnejo, ne pa, kaj je storiti, če se jim ugodi.

Najvišje sodišče stoji na stališču, da velja predpis §-ov 261 in 528 c. pr. r. tudi tedaj, kedar se ugovoru ugodi, in se torej tožbeni zahtevek zavrne. To naziranje pa je pravnopomotno. Naš civilnopravdni red določa v §-u 390 in naslednjih izrecno, da je o tožbi razsoditi vedno z razsodbo, in pravi v §-u 425, da se le v vseh ostalih slučajih odloča s sklepom.

Glavni princip je torej, da je o tožbenem zahtevku odločiti z razsodbo, a le o drugih manj važnih predlogih — s sklepom. Vprašanje je torej, je li določba §-a 261 c. pr. r. ta princip pretrgala? Mislimo, da ne.

§ 261 c. pr. r. govori v celem kontekstu le o slučajih, ko se ugovorom ne ugodi, ko se torej tožbeni zahtevek itak reši z razsodbo, ugovor pa, ki ne prejudicira razsodbi v glavni stvari, ob enem s sklepom. V tem slučaju se zavrne le ugovor s sklepom, o tožbenem zahtevku pa se odloči itak z meritorno razsodbo.

Popolnoma druga pa je, če se ugodi ugovoru in se zavrne tožbeni zahtevek, ki je drugače upravičen, edino le zaradi tega, ker se dozdeva ugovor upravičen, kakor v predmetnem slučaju. Če velja princip §-a 261 c. pr. r. tudi za ta slučaj, potem se zamore ugovoru le ugoditi s sklepom: »Sodišče ni pristojno za razsojo tega zahtevka«. Nikakor pa ne gre, da bi se sodišče izreklo za nepristojno in ob enem zavrnilo tožbeni zahtevek meritorno. »Tožbeni zahtevek se zavrača, ker je sodišče nepristojno« — ni sklep v zmislu §-a 261 c. pr. r., ampak je razsodba. Proti razsodbi pa je dopustna revizija, če je tudi sodišče pomotoma imenovalo to razsodbo — sklep.

Dr. Florjan Kukovec.

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XXI. Ustanove — dijaške.

139. Pri ustanovah znači izraz »dijak« (student) vedno le učenca srednje šole ali srednjim šolam enakega učnega zavoda, ne pa učenca ljudske šole. (O. 7. novembra 1884., št. 2225. Z. VIII. št. 2280.)

Ministrstvo za bogočastje in uk je zavrnilo priziv A. L. zaradi oddaje ustanove ter odredilo, da se sme ta ustanova v prihodnje oddajati samo dijakom srednjih ali visokih šol ali pa dijakom zavodov, ki so srednjim šolam enaki.

Pritožniki so ugovarjali, da se je to ustanovo od nekdanj podeljevalo le učencem ljudskih šol, da so te ustanove uživali le sinovi iz rodbin, ki zaradi ubožnosti niso mogli svojih študij nadaljevati, in je ustanova tako pičla, da pač zadošča učencem, ki bivajo pri starših, ne pa za nadaljno znanstveno izobrazbo.

Upravno sodišče ni našlo v odloku ministrstva za bogočastje in uk nikake protizakonitosti ter je zgoraj navedeni judikat nastopno utemeljilo.

Glasom ustanovnega pisma so te ustanove določene dijakom (student) brez natančne navedbe studij ali učilišč.

Izraz »dijak« (student) pa običajno v navadnem govoru, kakor v listinah oblastev, osobito onih, ki se pečajo z ustanovami, označuje vedno le dijake srednjih šol, oziroma obiskovalce višjih šol, ne pa učencev ljudskih šol.

Ustanovna listina ne daje nikakega povoda sklepati, da je ustanovnik nameraval nakloniti ustanove učencem ljudskih šol, nasprotno je pač iz listine razvideti, da ustanovnik ni nameraval učencem ljudskih šol to ustanovo podeliti, ker je sprejel določbo, ako ni nobenega dijaka iz sorodstva, naj se odda ustanova najrevnejšim in najboljšim dijakom iz fare Štandrež pri Gorici; gotovo ni takrat mislil ustanovnik, da v njegovem razsežnem sorodstvu ni nobenega učenca ljudske šole, ako bi hotel to ustanovo nakloniti tudi učencem ljudske šole iz sorodstva.

Iz ustanovne listine je pa tudi razvideti, da ustanovnik ni zapustil vsote 5000 fl. kar najbližnjim sorodnikom, ampak za glavnico dijaški ustanovi, ter hotel s tem svoje sorodnike vzpodbujati, da si skušajo pridobiti višjo omiko, nego li jo nudi ljudska šola, katero mora itak vsak obiskovati.

XXII. Vodopravne razmere.

140. Občina ne sme na svojem vodovodu samooblastno ničesar premeniti, da bi s tem motila obstoječe pravice tretjih oseb. (O. 14. aprila 1877., št. 473. Z. II. št. 65 [za Češko].)

Po §-u 75 zakona z dne 28. avgusta 1878 (dež. zak. za Češko št. 71) spadajo vse zadeve, ki se tičejo porabe, napeljevanja in odvrčanja vode, v področje političnih oblastev. Da so ta oblastva večkrat poklicana, po določilih obč. državljanskega zakonika postopati, je razvidno iz raznih določb vodopravnega zakona. (§§ 1, 10, 102).

Dokazano je, da ima *G. Z.* že od leta 1797 do 1873, ko je mesto *K* napravilo vodovod, nemoteno in brezplačno vodno pravico; to je tudi mestni zastop v *K* izrecno pripoznal.

Določajo pa §§ 19, 320, 339, 340, 364 obč. drž. zak., da ne sme nihče, kdor se čuti v svojih pravicah prikrajšanega, pomagati si samooblastno, da se ne sme nihče samooblastno v posest postaviti, da ni nihče upravičen posesti motiti in da je še celo lastnik v svojih pravicah omejen po pravicah tretjih oseb. Ta načela so tudi izrečena v §§ 3, 10, 17, 72, 94, 102 vodnega zakona.

Izpodbijani odlok ministrstva za poljedelstvo vzdržuje edino-le stare pravice *G. Z.-a* in konstatuje, da je novota, od strani mestne občine *K* uvedena, samooblastna; zaradi tega se pritožbi mestne občine *K* proti odloku poljedelskega ministrstva, oziroma proti *G. Z.* ni moglo ugoditi.

Pripomnim, da je vodopravni zakon za Kranjsko sličen češkemu, torej je ta judikat tudi za Kranjsko merodaven in velike važnosti.

141. Kdor samooblastno napravlja vodne regulacije, nima pravic do onega sveta, katerega si je s takimi regulacijami pridobil. (O. 27. aprila 1878 št. 640 Z. II. 256 [za Štajersko].)

F. O. je na svojem, ob levem bregu Mure ležečem zemljišču od leta 1874 napravljaj različne regulacije, a ni za to prosil oblastvenega dovoljenja. Ker je bilo iz spisov dokazano, da si je na ta način mnogo sveta na levem bregu Mure pridobil, so bila politična oblastva povsem upravičena, pritožniku *F. O.* objaviti, da on kakor samooblastno postopajoč podjetnik nima pravice do takisto pridobljenega sveta, to je, da se on ne more na določbo §-a 42 vodopravnega zakona sklicevati. Zaradi tega je tudi upravno sodišče zavrnilo njegovo pritožbo.

Pripomnim: Ker je vodopravni zakon kranjski sličen štajerskemu, je ta odločba tudi za Kranjsko važna.

142. Vodopravni zakon nima nikake določbe, iz katere bi mogel lastnik vodne naprave izvajati pravico, da sme zvišati svoj jez. (O. 26. maja 1888 št. 1739 Z XII. št. 4128.)

Ta judikat, ki je bil izdan vsled jako zamotane vodopravne obravnave na Češkem, je zaradi tega jako važen, ker se opetovano pripeti — tudi na Kranjskem — da si marsikateri lastnik vodnih naprav samooblastno svoj jez zviša ali zniža, kakor mu ob obstoječih razmerah kaže, a potem pri obravnavah vedno trdi, da ima pravico k takemu samooblastnemu postopanju.

Da nastanejo vsled tacega postopanja jako zapletene, z neprimernimi stroški zvezane komisije in pravde je povsem razumljivo, a končni izid je vendar, da mora trmasti pravdar neizogibne in velike stroške trpeti.

143. Rok za prizive v vodopravnih zadevah znaša brez izjeme 14 dni. Napačen pouk o prizivnem roku nima pravnih posledic. (O. 11. junija 1892. Z XVI. št. 6667.)

Občina *G* je vložila pritožbo na upravno sodišče zoper odlok poljedelskega ministrstva v vodopravni zadevi, ker je ministrstvo »a limine« zavrnilo priziv zoper odlok namestništva, češ, da je prepozno, to je po preteku 14 dnij vložen.

Občina v svoji pritožbi navaja, da je namestništvo prizivni rok izrecno na 4 tedne določilo in da je namestništvo imelo torej pravico, prizivni rok podaljšati.

Upravno sodišče je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Po §-u 94 vodopravnega zakona (§ 72 za Kranjsko) je vsak priziv tekom 14 dni ustno ali pismeno vložiti. Po tem brez-

izjemnem predpisu je bil priziv prepozno vložen in ga je torej takoj zavrniti. Ako je pritožnica mnenja, da imajo politična oblastva pravico, prizivni rok podaljšati, je to mnenje povsem napačno, ker ni nikake zakonite določbe, katera bi političnim oblastvom dajala tako, če tudi le formalno pravico. Napačna določitev prizivnega rokú je tudi zaradi tega brez pravnih posledic, ker je tudi stranka vezana na izpolnjevanje pravnih predpisov (§ 2 obč. drž. zak.).

144. Lastniku vodne naprave, ki je bila vsled elementarnih dogodkov uničena, ni moči upravnim potom ukazati, da jo nanovo zgradi. (O. 27. aprila 1893 št. 1498. Z. XVII. št. 7229).

Politična oblastva so lastniku doméne *M.* in lastniku mlina št. 31 v *M.* naročila, da morata skupno ribnik, nasipe in dotične jezilne naprave, katere je povodenj pred 12 leti popolnoma uničila, zopet na novo zgraditi.

Proti odločbi ministrstva za poljedelstvo je vložil lastnik doméne *M.* pritožbo, kateri je upravno sodišče ugodilo iz naslednjih razlogov :

Tu gre za vodorabno napravo in je z ozirom na §§ 10, 17, 18 in 21 vodopravnega zakona za Češko gotovo, da je zgraditev takih naprav odvisna od proste volje posameznega, ki ima pravico prositi oblastvenega privoljenja, a ne dolžnosti, da take naprave zgradi. Temu se tudi ne protivi § 10 istega zakona, kateri sicer omejuje prosto razpolaganje zasebne vode na podlagi posebnih pravnih naslovov, ker je ta slučaj z ozirom na uničeno vodno napravo različen od obstoječih vodnih naprav.

A tudi iz §-a 72 vodnega zakona ni moči izvajati obveznosti pritožnikove za zgradbo nove vodorabne naprave, kajti po tej določbi je pač tist, ki je s kakim dejanjem ali nehanjem zakrivil prestopek vodopravnega zakona, obvezan, samooblastno napravljeno novoto odstraniti ali opuščeno delo zvršiti.

Nova zgradba vsled elementarnih nezgod uničenega ribnika, se pa ne da podtikati v pojem samooblastno zvršene novote ali opuščenega dela, v prvo ne, ker ni pri tem nikake samooblastnosti lastnikove, v drugo ne, ker je zvršitev opuščenega dela možna le pri že obstoječih vodorabnih napravah, ne pa pri zgradbi nove take naprave.

Razsoja o razmerju med doméno *M.* in lastnikom mlina št. 31 v *M* glede rabe vode iz uničenega ribnika pa sloni na privatnopravni pogodbi in spada torej v sodno pristojnost.

145. Stroške v vodopravnih zadevah mora ona stranka trpeti, ki je s samooblastnim postopanjem obravnavo povzročila, akoravno je bila zaradi zastarelosti prestopka oproščena. (O. 1. decembra 1893 št. 4077. Z. XVII. št. 7555).

I. P. se je pritožil zoper odlok poljedelskega ministrstva, s katerim se mu je naložila povrnitev komisijskih in pravnih stroškov zaradi prestopka vodopravnega zakona. V svoji pritožbi je trdil, da ni on zakrivil vodopravnega postopanja, kar dokazuje razsodba okrajnega glavarstva, s katero je bil prestopka vodopravnega zakona oproščen.

Upravi o sodišče je zavrnilo pritožbo iz nastopnih razlogov:

Istina je, da je bil *I. P.* oproščen prestopka vodopravnega zakona, a le zaradi zastarelosti prestopka; to je pa zakrivilo okrajno glavarstvo, ki ni pravočasno obravnave odredilo. Iz določbe §-a 74 vodopravnega zakona pa izhaja, da pač odpade kaznivost zaradi zastarelosti, da pa ne odpadejo druge posledice samooblastnega postopanja. Iz spisov je pa brez dvoma razvideti, da je bila tožba *I. Š.*-a proti pritožniku zaradi samooblastnega odvajanja obratne vode popolnoma utemeljena, ter se je tudi pritožniku nadaljevanje tega samooblastnega ravnanja pod globo prepovedalo in tožbi *I. Š.*-a v celem obsegu ugodilo.

Ker pa mora po §-u 98 vodopravnega zakona stroške komisije in zastopstva trpeti tist, ki vodopravno postopanje zakrivi, in ker je glasom §-a 84 istega zakona strankam dovoljeno se posluževati pravnih in strokovnih zastopnikov in ker je krivda pritožnika po vsem dokazana, bilo je vloženo pritožbo zaradi neutemeljenosti zavriniti.

(Dalje prih.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zakonski mož je vlagal denar na hranilne knjižice, glaseče se na njegovo in njegove žene ime, in je nekatere izmed njih v korist obeh zakoncev vinkuloval. Ta vinkulacija ustanavlja solastnino do teh vlog za oba zakonca po enakih delih (§ 1019 o. d. z.).

Dne 5. marca 1908 je umrl v Vavpčji vasi posestnik Gašper S., zapustivši dedno pogodbo z dne 23. junija 1860. Na podlagi te pogodbe se je oglasila zapustnikova žena Marija S. v zmislu §-a 1253 o. d. z. do $\frac{3}{4}$ zapuščine nepogojno za dedinjo. Ker zapustnik o ostali zadnji četrtinki zapuščine ni napravil nobene poslednje volje, pripadla naj bi ta četrtina zakonskim dedičem, ki so bili sodišču še neznani. Tekom zapuščinske razprave pri okrajnem sodišču v Metliki (A 78/8) našlo se je dne 9. novembra 1908 ob inventuri v posesti vdove Marije S. 16 vložnih knjižic št. 7665—7680 posojilnice v Metliki, glasečih se na ime Marije S. z vlogami à 600 K, skupaj 9600 K, in knjižica št. 956 hranilnice in posojilnice v Semiču z vlogo 3959 K 23 v.

Vdova Marija S. je namreč dne 23. marca 1908, torej že po smrti Gašperja S., bila dvignila pri posojilnici v Metliki štiri vložne knjižice, glaseče se na njeno in zamrlega soproga ime in vinkulovane za njo in sicer v skupnem znesku 10.075 K. Od tega zneska je naložila vdova znesek 9600 K na gori navedenih 16 hranilnih knjižic, ostanek 475 K ostal je v njenih rokah.

Vdova je dvignila dalje 15. marca 1908 pri hranilnici in posojilnici v Semiču hranilno knjižico št. 337, glasečo se na zapustnikovo ime, z vlogo 2200 K 43 v in hranilno knjižico št. 660, glasečo se na njeno in zapustnikovo ime, z vlogo 1758 K 80 v. Vsega skupaj je torej znašalo 14.034 K 23 v.

Vdova Marija S. se je branila, da bi se gotovina 14.034 K 23 v, ozir. dotične hranilne knjižice vzele med zapuščinsko premoženje, češ, da je vse to postalo njena lastnina.

Vsled tega je vložil L. G. kot skrbnik zakonskih, k $\frac{1}{4}$ zapuščine poklicanih neznanih dedičev proti vdovi Mariji S. pri

okrajnem sodišču v Metliki tožbo na priznanje, da spada navedenih 14.034 K 23 v v zapuščino zamrlega Gašperja S.

Tožena Marija S. je ugovarjala tožbi, da ji je zamrli soprog z navedeno dedno pogodbo za slučaj smrti zapustil celo zapuščino in da je vsled njegove vedne bolehavosti le ona sama gospodarila in prigospodarila gotovino, o čemer je ponujala dokaz po pričah, in da jej je zamrli mož večkrat poudarjal, da nalaga denar za njo.

Okr. sodišče v Metliki je z razsodbo z dne 27. februarja 1909 opr. št. C 28/9-3, odklonivši po toženki ponudene dokazne predloge, razsodilo, da spada gotovina v znesku 14.034 K 23 v v zapuščino.

Razlogi.

Po § 1253 o. d. z. ostane tudi tedaj, kedar se razteza dedna pogodba na celo zapuščino, $\frac{1}{4}$ zapuščine podvržena poslednjevoljni zapustnikovi odredbi in ker zapustnik v tem slučaju ni zapustil nikake poslednjevoljne odredbe glede te četrtine, pripasti ima $\frac{1}{4}$ zapuščine zakonskim dedičem. Po vsebini spisov A 78/8 je dokazano, da je bil zapustnik lastnik zemljišč, iz katerih je nesporno ves denar prigospodarjen, in ker toženka ni dokazala lastnine na tem denarju, je smatrati v zmislu §-a 1237 o. d. z., da je vsa gotovina, prišedša in prigospodarjena iz zemljišč Gašperja S., njegova lastnina. Da je toženka gospodarila za svojega moža, to jej ne da še nikakega pravnega naslova do prigospodarjenega denarja, in zato je bilo dokaz, ponudeni po pričah, odkloniti. Brez pomena je tudi, če se sklicuje toženka na to, da ji je zamrli soprog večkrat naglašal, da nalaga denar za njo, ker je zapustnik, ki ni imel lastnih otrok, upravičeno sklepal, da pripade denar, osobito, ker so mu bili drugi dediči neznani, po zakonu itak preživeči soprogi.

Proti tej razsodbi se je prizvala toženka radi napačne presoje pravnega in dejanskega položaja in radi pomanjkljivosti postopanja. Osobito je poudarjala ponudene dokaze o tem, da so se knjižice, na katere se je naložil sporni denar, glasile na njeno in možovo ime, kar je v pravdi največje važnosti, ker izhaja iz tega, da so knjižice in njih vloge postale že med živimi

njena lastnina in da nimajo niti knjižice niti iz njih izvirajoči denar nikakega stika z zapuščino, to tem manj, ker je prizivateljica s temi hranilnimi knjižicami prosto razpolagala, na nje vlagala denar in ga iz njih po potrebi tudi jemala. Njene pravice do vtoženega denarja je torej premotriti iz naslova daritve med živimi.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z razsodbo z dne 11. junija 1909 pod opr. št. Bc I 46,9/4 priziv toženke zavrnilo iz razlogov:

Po §-u 92 o. d. z. je žena dolžna možu v gospodarstvu in pridobivanju po svojih močeh pomagati; ženi torej ne gre pravica, za taka opravila plačilo zahtevati. Tudi to, če je ob onemoglosti moža sama gospodarila in njega in sebe preživljala, jej ne daje pravice, razpolagati s prihranki iz tega gospodarstva kakor izključna lastnica. Le-ti so nastali iz dohodkov zemljišč, izključno le možu toženke lastnih, in postali lastnina toženkinega moža. Da je zadobila toženka lastnino na hranilnih knjižicah, bi morala na drug način dokazati. Dokaza, da se je zamrlji toženkin mož ponovno sam izrazil, da nalaga denar za toženko, če bi se toženki tudi posrečil, bi ne bilo smatrati za dokaz pridobljene lastnine na navedenih hranilnih vlogah, ker je izjava, da nalaga denar za svojo ženo, presplošna, da bi se na podlagi izjave same moglo sklepati, da se je mož v korist svoje ženi že med živimi odrekel vsaki pravici, razpolagati sebi v korist s temi vlogami in da je njej prepustil izključno lastnino glede teh vlog. Da mož namena, odreči se lastninski pravici do teh prihrankov, res ni imel, izhaja jasno iz dejstva, da so bile hranilne knjižice večinoma vinkulovane na moža in ženo. Glasile so se pa knjižice na moža in ženo, ena pa samo na moža. Vsled vinkulacije je bila torej možu vedno dana pravica in možnost, razpolagati sebi v korist z denarnimi vlogami. Toženka že z ozirom na to vinkulacijo ni bila edina upravičena rabiti naloženi denar. Kar je toženka vlagala in dvigala denarja, storila je zgolj kakor gospodinja možu lastnega premoženja. Da toženka niti sama ni bila popolnoma prepričana, da ji pristojna neopovržno izključna lastnina do vlog, izhaja končno tudi iz tega ker je po smrti svojega moža tako hitela, da je ves denar na knjižice dvignila, in da je naložila denar na druge, le na njeno ime se glaseče hranilne knjižice.

Najvišje sodišče je na revizijo toženke z razsodbo z dne 28. septembra 1909 opr. št. Rv VI 342/9 za pravo spoznalo:

Reviziji se ugaja in se razsodba prizivnega sodišča spreminja toliko, da je toženka dolžna pripoznati, da spada gotovina v znesku 8996 K 73 v v zapuščino Gašperja S. Toženka je dolžna plačati na ta znesek odpadlo razsodnino, dočim plačajo nadaljno razsodnino tožniki. Tožbeni zahtevek glede nadaljnjega zneska 5037 K 50 h se zavrača in morajo tožniki povrniti toženki stroške prizivnega in revizijskega postopanja.

Razlogi.

Revizijski razlog pomanjkljivosti postopanja (§ 503 št. 3 c. pr. r.) ni podan. Okolnosti, za katere so se ponudili zavrneni dokazi, so za razsojo brez pomena, kajti besede zapustnikove, da nalaga denar v hranilnico za toženko, so presplošne, da bi se moglo sklepati na daritev. To, da je toženka sama razpolagala s hranilničnimi knjižicami, ko je vlagala in dvigala denar, ker obenem priznava toženka, da je imela v rokah popolno gospodarstvo, tudi ne vsebuje nikakega dokaza za to, da toženka navedenih dejanj ni opravila kakor gospodinja v imenu in za svojega moža. Prizivno sodišče označilo je tudi okolnost, da je toženka vsled bolehavosti za pridobivanje nezmožnega moža gospodarila izključno sama in opravljala vsa dela in vse posle, kar jih gre navadno možu, po vsej pravici, da je brez pomena. Pomagati zakoncu v gospodarstvu primorana je zakonska žena že po §-u 92 o. d. z.

Da se niso glasile hranilne knjižice izključno na ime zapustnika, marveč deloma na zapustnikovo in toženkino ime, ne ustanavlja na sebi nikakega dokaza za to, da so bile hranilne knjižice njena lastnina. Hranilne knjižice imajo zgolj značaj legitimacijskih papirjev in posestnik hranilne knjižice je že vsled posesti knjižice do dviga upravičen. Dejstvo, da so se glasile hranilne knjižice — razun ene, ki se je glasila le na ime zapustnika — na ime zapustnika in njegove tožene žene, pa ne tvori na sebi tudi ne dokaza, da je toženka lastnica vsaj do polovice vloge.

Ugotovljeno pa je, da se prvotne štiri hranilne knjižice posojilnice v Metliki v skupnem znesku 10.075 K niso samo

glasile na ime Gašperja in Marije S., marveč da so bile tudi za oba zakonca vinkulovane. Tej vinkulacijski klavzuli v zvezi z dejstvom, da so se glasile hranilne knjižice na ime obeh zakoncev, gre vsekakor poseben pomen. Kajti iz prepovedi, plačati komu drugemu kakor tistemu, v čigar korist se glasi vinkulacija, izvajati je »a contrario« ukaz, slednjemu na zahtevo plačati. Smatrati je toraj, da je vsled vinkulacije hranilnici od vlagatelja zaukazano, dati plačilo tudi Mariji S., toženki. V zmislu §-a 1019 o. d. z. je bila toraj tudi toženka upravičena zahtevati od posojilnice plačilo. S pripisom vinkulacijske klavzule podelil je vlagatelj toženki terjatev proti posojilnici, vsled česar jo je imeti za solastnico te terjatve. S pripisom vinkulacijske klavzule, da se sme dati plačilo obema zakoncema, ustanovila se je glede onih knjižic, ki so se glasile na ime obeh zakoncev, v zmislu §-a 888 o. d. z. skupna pravica, katero je presoditi po pravilih skupnosti lastnine, pri čemer se mora vzeti vsak del kot jednako velik. Gori navedene hranilne knjižice, glaseče se na ime obeh zakoncev in v korist obeh vinkulovane, oziroma na hranilne knjižice naložena glavnica so torej skupna lastnina obeh zakoncev, torej polovica glavnice pr. 10.075 K, to je 5037 K 50 v, lastnina toženke, ki ne spada v zapuščinski sklad zapustnika. Druga polovica pr. 5037 K 50 v, dalje nevinkulovani hranilni knjižici pr. 2800 K in 1758 K 80 v, izmed katerih se glasi prva le na ime zapustnika, druga na ime obeh zakoncev, pa tvori iz gori navedenih razlogov, po katerih je glavnica prihranek iz zapustnikovih zemljišč, v zmislu §-a 1237 o. d. z. zapustnikovo lastnino in oziroma del njegove zapuščine. K.

b) Vdovo, ki sklene pred pretekom treh mesecev po smrti soproga nov zakon, zadenejo posledice §-a 121 o. d. z. glede izgube izgovorjenih jej dobrot tudi tedaj, ako je njena rodilna zmožnost docela izključena in ako je prepoved §-a 120 o. d. z. nevede ali pomotoma prekršila.

Martin M., ki je bil dvakrat oženjen, je umrl dne 17. novembra 1908; dne 8. februarja 1909, torej pred pretekom 3 mesecev, pa je njegova druga žena, vdovela toženka Antonija M.,

sklenila nov zakon, ne da bi si bila preje izposlovala dispenzo od okrajnega glavarstva.

Vsled tega sta tožili dedinji, 2 zakonski hčeri iz prvega zakona Martina M., Antonijo M., vnovič omoženo A., na priznanje, da nima pravice zahtevati zaženila v znesku 1000 K in brezplačnega dosmrtnega stanovanja, katero ji je izgovoril pokojni Martin M. v notarskem pismu z dne 17. aprila 1902 za čas po svoji smrti.

Toženka je ugovarjala, da je bila o poroki s svojim soprogom že 50 let stara, da je menstruacijo že pred 5 leti docela izgubila, vsled česar je njena popolna nerodovitnost nastopila; v dokaz tega predlaga zvedenca zdravnika drja. H. Tudi je nadalje ponudila po pričah dokaz o tem, da je svoj čas svojemu župniku izjavila, da se noče poročiti, predno ni vse v redu; ko je bila že trikrat oklicana, šla je vnovič župnika vprašat, je li vse v redu. Župnik je to potrdil in nato je ona rekla: »Ako je vse v redu, pa napravimo poroko 8. februarja zvečer«. Župnik je odvrnil: »Dal kar pridita!«.

Deželno sodišče v Celovcu je vse dokazne predloge zavrnilo in tožbenemu zahtevku ugodilo.

To razsodbo sta tudi višje dež. sodišče v Gradcu in vrhovno sodišče potrdili, le-to z razsodbo z dne 10. nov. 1909, o. št. Rv VI. 386/9—1 iz naslednjih razlogov:

Revizija radi napačne pravne presoje in nedostatnosti postopanja ni utemeljena.

Res ne omenja zakon posebej slučaja, da je nosečnost docela izključena in da soproga gotovo ni bila noseča; toda iz tega ne izhaja, da v takem slučaju ne velja prepoved predčasne omožitve.

Iz zgodovine postanka obč. drž. zakonika se sicer res lahko povzame, da je bil povod za to zakonovo določbo v prvi vrsti ta, da se prepreči »turbatio sanguinis« in ustvari varnost glede očetstva v drugem zakonu rojenega otroka. Ali to ni bil edini povod; za ustanovitev gotovega razdobja se je uveljavljalo (glej Ofner, I. del, str. 137) tudi to, »da se tudi tedaj, ko radi nosečnosti ni prav nobenih pomislekov, v splošnem vendar spodobi, da se vdova ne omoži takoj na novo«.

Zakon razlikuje dvoje dob: Ako nastane dvom o nosečnosti, sme se vdova poročiti še le po 6 mesecih; ako pa po okolišnih

ali glasom spričevala zvedenca nosečnost ni verjetna, onda se sme z dispenciacijo že po 3 mesecih na novo omožiti. To pa je moči le tako razlagati, da je poroka pred pretekom 3. meseca brez dispenze sploh nedopustna, da pa mora biti, ako naj se dovoli poroka pred 6. mesecem, neverjetnost nosečnosti popreje ustanovljena in dispenciacija na podstavi te ustanovitve izrečena.

Ni vzroka, da bi se delal kak razložek med slučajem neverjetne nosečnosti in slučajem gotove nenosečnosti. Na eni strani bi bil zakon zadnji slučaj pač posebej poudaril, ako bi hotel razliko napraviti, na drugi strani bi bilo pa s tem vsako državno nadzorstvo onemogočeno. Saj bi zadostovalo, da žena 6 mesecev po drugi poroki ni porodila, pa bi se moglo reči, da o času, ko se je prvi zekon končal, ni bila noseča, ker bi sicer morala poroditi, in žena bi se smela na to sklicevati in trditi, da se je imela še tistikrat za nenosečo. Celo ako je sama dvomila, ali je noseča ali ne, bi mogla svojo srečo kar na slepo poskusiti . . . Ravno da se to prepreči, piše določba, da se sme dati dispenza, ako po okolišnih ali glasom spričevala zvedenca nosečnost ni verjetna.

Ako revizija navaja, da razlogi pietete niso mogli biti merodajni, ker zadene prepoved tudi ženo, katere zakon je bil razvezan, onda zamenjuje pač razloge dostojnosti in javne morale z razlogi pietete. Ne radi pietete do zamrlega ne sme vdova predčasno skleniti novega zakona, ampak iz razloga dostojnosti in javne morale jej ni dovoljeno, da bi se po nehanju prvega zakona koj vnovič poročila. Takih razlogov dostojnosti in javne morale pa pri možu ni, zato tudi to, da veljajo za žene drugačni predpisi kakor za moške, ne more biti vzrok, da bi se zakon tolmačil v takem zmislu, kakor meni revizija.

Ker pa je dognano, da je sklenila toženka še pred pretekom 3. meseca po smrti svojega prvega moža brez dispenciacije nov zakon, kršila je striktni predpis §-a 120 o. d. z. Naknadnega dokaza o rodilni nezmožnosti, torej o gotovosti nenosečnosti ni bilo dopustiti. Tak dokaz morala bi izvesti v svrhu dosege dispenciacije, ako bi hotela **po** preteku 3. meseca nov zakon skleniti. Ker pa sama ni toliko časa počakala, se tudi nikakor ne more na gotovost nenosečnosti s pridom sklicevati.

Revizija pa tudi glede ponujenega dokaza ni opravičena, da toženki o tej določbi ni bilo ničesar znanega, da pa je vzlic temu oprezno postopala in se še le potem v drugo poročila, ko ji je bil župnik zatrdil, da je vse v redu. § 120 o. d. z. vsebuje striktno prepoved poroke pod posledicami §-a 121, ne da bi se stavil pogoj — kake krivde. Vprašanje zastran krivde ima pomen še le, ko gre za določitev primerne kazni, kakor je v §-u 121 zagrožena. Izguba dobrot pa ni kazen, marveč zakonita posledica, ker se po zakonu ni ravnalo, akopram se je to le iz nevednosti ali pomotoma zgodilo. Sicer pa bi se toženka uprav spričo tega, da se zakon glasi čisto določno, ne smela zadovoljiti z izjavo župnikovo, da je vse v redu, osobito ker tisti zakoniti rok še ni potekel, v kojem dispenciacija sploh ne prihaja v poštev. Toženka pa ne more uveljavljati v svojo opravičbo neznanja te določbe.

Ker torej ni niti napačne pravne presoje, niti nedostatnosti postopanja, bilo je revizijo zavrniti in toženko po §§ ih 41 50 c. pr. r. obsoditi v povračilo stroškov revizijskega postopanja.

Dr. M. D.

c) Zakonita dota zapade takoj ob sklenitvi poroke in plačati jo je hčeri brez odloga, četudi zavezanec nima začasno razpoloživih sredstev in je ta položaj sam zakrivil. (§§ 1218, 1220 o. d. z.)

Nedoletna *A* je po svojem varuhu zahtevala od svoje matere *B* doto po zmislu §§ 1220, 1221 in 1222 o. d. z. Poročila se je bila oktobra meseca 1908 in sicer proti volji matere *B*, ki je pa s svojimi pritožbami propadla na vseh instancah.

Okr. sodišče v Ljubljani je z odločbo z dne 12. januarja 1909 opr. št. Nc I 131/8-10 določilo doto na 3000 K in izreklo, da jo mora mati *B* plačati v 14 dneh pod izvršbo.

Dež. sodišče v Ljubljani je vsled rekurza *B* s sklepom od 6. februarja 1909 opr. št. R III 29/8-1 prvosodni sklep toliko premenilo, da je doto v znesku 3000 K plačati do 1. septembra 1909 — in sicer glede na to, da mora *B* glavnico 10.000 K, ki jo ima terjati pri svojem sinu za izročitev posestva, poprej 6 mesecev odpovedati, in ker ni dognano, da bi imela še kako drugo premoženje, mora se jej dati toliko odmora, da more sama izterjati potreben delež in ga izročiti svoji hčeri *A*.

Vrhovno sodišče je s sklepom od 16. marca 1909 R VI 68/9 ugodilo revizijskemu rekuru *A* in glede roku za izročitev obnovilo prvosodni sklep.

Razlogi.

Roditelji so po §-u 1220 o. d. z. dolžni svojim hčeram, ko se omože, dati primerno doto. Terjatev, da se izplača dota, ki naj olajša potreščino, združeno z zakonom (§ 1218 o. d. z.), zapade torej ob sklenitvi zakona. Tako je tudi *B* zavezana, da brez odloga izroči svoji hčeri sodno določeno doto v znesku 3000 K, in ni moči ozirati se na njeno trditev, češ, da tačas ne more dote izplačati, ker največji del njenega premoženja je terjatev nasproti sinu v znesku 10.000 K, katera se jej po pogodbi šele plača le proti šestmesečni odpovedi. Saj je *B* vedela, da se njena hči omoži, in sama zakrivila svoj položaj, ko je izročila posestvo svojemu sinu. Sicer pa lahko svojo terjatev pr. 10.000 K naprej zastavi in si tako preskrbi potrebni denar. Rok 14 dnij, ki ga je določilo sodišče za izročitev dote, ustreza torej zakonu in okolnostim slučaja.

U.

LISTEK.

Večniki; mari — sosodniki?

Čestiti g. sotrudnik dr. Fr. M. prevaja v št. 1. let. »Slov. Pr.« nemški terminus »Schöffe« z besedo »sosodnik«. Podpisani sem že opetovano rabil za ta pojem »večnik«, za »Schöffengericht« pa »veča«. Kaj naj obvelja?

Pristnega slovenskega izraza, ki bi ustrezal popolnem pojmu »Schöffe« in bi se tudi slovenskemu govoru dobro prikladal, nimamo. Domneva se sicer lahko, da so razni Skapini, Skopini (in slični v tržaški okolici) potomci kakega krajnega sodnika, katerega je ljudstvo imenovalo po italijanski šegi — skabina. Tako so imenovali Italijani v srednjem veku sodnike, ki jih dandanes »schiavino« imenujejo (glej besednjak Rigutini-Bulle, beseda scabino), kar je, prav kakor tudi francoski

échevin, izvedeno iz latinske oblike *scabinus*, ta pa je le ponaredba germanskega *Schöppe*, *Schöffe*. Pa Slovencem ne kaže ustvarjati potvorjenke iz romanske oblike; imela bi nekamo — nevšečen stranski pomen. Prav tako pa tudi ni priporočati, da bi se kar nemški izraz rabilo v slovenski obliki; izraz »šef« bi motil uho, ki je navajeno že na pojem istega izraza, povzetega iz francoščine.

Da se izognemo vsem tem neprilikam, bi kazalo, da se poprimemo izraza — večja, večnik! Resnica je, da pravno-zgodovinsko večja in »Schöffengericht« nista istovetna, marveč je bila večja der »Umstand des Taidings« (prim. A. Kaspret, O večah, Časopis za zgodovino in narodopisje, letnik 4., snopič 4.). In vendar med takimi kmetskimi sodnimi zbori in med modernim sodnim zborom, ki sestaja na pol iz sodnikov po poklicu, na pol iz lajikov, ni kaj velik razloček, da bi se smelo reči: prevod večja za »Schöffengericht« je etimologično nedopusten. Saj pomeni večnik onega, ki daje — svete, torej — blizu današnjega svetnika ali svetovalca. In prav zato se rabi ta izraz (viečnik) v Bosni in Hercegovini za sodnike lajike pri kazenskih sodiščih. Tam imajo sodišča, obstoječa iz 1 strokovnega sodnika pa dveh lajikov, za pregreške; sodne zборе, obstoječe — pri razpravah — iz 3 strokovnih sodnikov pa 2 lajikov, za hudodelstva in nekoje strože kaznive pregreške. Oficijalno še sicer imenujejo ti lajiki-sodniki nemški »Beisitzer«, ampak po svoji zadači so pristni pravcati »Schöffen«; tako jih tudi imenujejo uradni motivi k §-u 10 k. pr. reda za Bosno in Hercegovino od 31. januarja 1891. (Glej: Die Strafprozessordnung für Bosnien und die Herzegovina vom 31. Januar 1891, Hof- und Staatsdruckerei, Wien 1906, str. 17.)

Prav brez vsake podlage pa je prevod »sosodnik«. Ne glede na slaboglasje pri izgovarjanju »sosodnik«, »sosodniško sodišče«, ¹⁾ je pa ta izraz tudi docela nepravilen, ker ni res, da je »Schöffe« le sosodnik; marveč on je v sodni dvorani in v posvetovalnici prav tako popoln sodnik, kakor njegov tovariš s sodnim izpitom.

Svetoval bi, da naj se rabi večja, večnik, nikakor pa ne — sosodnik.

¹⁾ To bi se pač lahko krajše reklo sosodišče.

Sploh bi bilo prav sedaj, ko se bližajo reforme različnih velevažnih zakonov, prilika, da se ustanovi primerna institucija za dobre prevode novih, doslej še ne udomačenih izrazov. (Navajam, kar na slepo, izraze: »Kerker«, »Gefängnis«; »sichernde Massnahmen«; »Bewährungsfrist«; »Entmündigung«; »gesperartes Postsparkassebüchel« i. t. d.). Mislim si to tako, da bi se odbor društva »Pravnika« v gotovih prepornih slučajih posvetoval o raznih kočljivih prevodih, predlagal po več prevodov za take izraze, na to pa dal svoje predloge potom okrožnice na glasovanje enketi kakih 30—40 članov, ki naj bi bili vseučiliški učitelji slavistike in uredniki državnega zakonika (ne samo slovenskega, ampak tudi drugih slovanskih delov), slovenski znanstveniki, pisatelji, časnikarji in še prav posebno praktični juristi. Uspeh glasovanja — če treba, v isti zadevi večkratnega — objavil bi se v društvenem glasilu, ki naj bi odtlej rabilo izraze dosledno v zmislu večine. Vsaka panoga pravne vede se razvija; pravna terminologija mora pazno iti za vsakim korakom razvitja. V debato pa treba poseči — kakor kaže naš slučaj »Schöffe« — že preje, predno postane načrt zakona — zakon; zato pa kaže čim preje vstvariti nov temelj terminologiji potom zedinjenja merodajnih činiteljev. Ako se udomači kak izraz v slovenski književnosti, onda najde tudi pot v državni zakonik.

Dr. M. Dolenc.

Pripis uredništva.

Jako smo hvaležni čislanemu gospodu pisatelju, da je dal tako krepko povod k debati, ki ni potrebna le za pojem »Schöffe«, marveč v resnici tudi za celo vrsto drugih pojmov moderne jurisprudence, ki jih bo znabiti prav kmalu treba izražati v vsakdanji praksi. Tako je zares pravočasno skrbeti za primerne domače besede, da ne bodo kar naenkrat — predpisane dobre in slabe! Gotovo je treba v ta namen posvetovanja, razpravljanja, zedinjenja. Že na zadnji glavni skupščini, ko je bil govor o novi slovenski izdaji obč. drž. zakonika, se je vobče poudarjalo, da treba slovensko pravno terminologijo iznova pregledati in dopolniti. Tudi se je opozarjalo, da bo treba v ta namen majhne organizacije, enquete ali kaj jednacega. »Pravnikov« odbor bo gotovo skušal ukreniti kaj primernega. »Slov. Pravnik«

je seveda tudi na razpolago za razgovore o terminologiji, osobito, ko sedaj začne priobčevati načrt novega prevoda obč. drž. zakonika. Skratka: debata je otvorjena!

Da ostanemo koj pri sproženem predmetu, naj priobčimo iz češkega »Právníka« št. 1. t. I., kako si Čehi iščejo prave besede za »Schöffe« i. dr. Tu čitamo:

Načrt justičnega ministrstva o premeni kaz. prav. reda uvaja novo vrsto razsojajočih kazenskih sodišč, ki jih časopisi, morda po poročilu c. kr. korespondenčnega urada, prevajajo v češki jezik brez izjeme z izrazom »soudy konšelské«. Proti temu nepravilnemu prevodu se je oglasil v »Nár. Listech« z dne 21. novembra 1909 št. 322. prof. dr. Čelakovský, predlagajoč v zmislu staročeške pravniške terminologije prevod »kmetí soudy«. Dr. P. naziva »šefní soudy« v »Lid. Novinah« istega dne št. 320. »soudy kmet'skými«, odnosno tuptam po prevodu dvornega svetnika prof. Storch »soudy přisežných«. Beseda »kmet« je zgodovinsko utemeljena, toda s tem pojmom, ki znači dandanes starca, starejšino, malokdo spaja predstavo sodnika. Izvir te besede je zagoneten in težko da slovanski (prim. ime »Kmet« v XIV. delu Ottovega »Naučnega Slovníka«, str. 421., sp. prof. Kadlec, in pa besednjak »Prove« dr. Hrm. Jirečka str. 118—122, in Vinc. Brandla »glosař« (komentar) k njegovi »Knize Rožemburské«, Právník iz l. 1869. str. 596—693 in »Češka Matica za Moravo« iz istega leta zv. I.). V jugoslovanskih narečjih pomenja beseda »kmet« v prvi vrsti poljedelca, ki je še v fevdalnem razmerju, a šele v drugi vrsti vaškega sodnika (prim. »Kmet'skou banku na výkup kmetů v anektovaných zemích« = poljedelsko banko za odkup poljedelcev v anektiranih deželah). Pa naj že vzamemo katero-koli besedo: »šef«, ki izvira iz »scabinus« izza dobe Karola Velikega, ali »porotce« (porotnik), vse pomenja »soudce přisežného« (iudex iuratus). Gre torej samo za to, da bi se ti naslovi ekonomično vzporedili nemški nomenklaturi »Schöffengerichte« in »Schwurgerichte«. Dvojna pot vodi k temu: da pridržimo že vkoreninjeni izraz porotnik in ga pustimo zopet za nemški izraz »Geschworener«, med tem ko »přisežného soudce« (zapriseženega sodnika) pridržimo za »šefa«, odnosno ako ta dva naslova obrnemo in »šefom« pravimo »porotci«, dočim nam »Geschworene« pomenjajo zaprisežene sodnike (ali v

nagovoru kratko »zapriseženci«). Ta predlagana kombinacija bi nas zbližala s Poljaki (przysęgly, sąd przysęglic) in z Rusl (prisjažni, sud prisjažnih), krila bi se z avtentičnim nemškim besedilom in odgovarjala bi angleškemu in francoskemu nazivanju »jury«. Začetnih težkoč se ni treba bati, zakaj pravniki po poklicu se brzo privadijo razlikovati z novimi termini obe vrsti sodišč z različno udeležbo lajškega življa, občinstvo pa se v praksi in po vzgajajočem vplivu časopisja naglo nauči razločevati oba pojma, posebno ker je bodočim porotam, odnosno kakor jih naš predlog imenuje, »zapriseženim sodiščem« odkazana mnogo ožja kompetenca (za hudodelstva 10letne ječe), nego današnjim. Karel Havliček Borovski, kakor je razvidno iz njegovih člankov, zbranih v »Političnih spisih«, ki jih je izdal dr. Tobolka pri Leichtru, vpotrebljuje oba izraza kot istovetna, zdaj tega zdaj onega, nekje celo drug poleg drugega (na str. 73., II. del: »V vseh važnejših stvareh mora odločevati porota, odnosno »soud přisežných«).

XXIII. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

I. Dne 28. januarja zvečer se je vršila letošnja glavna skupščina društva »Pravnika« v mali dvorani »Narodnega doma.« Otvoril jo je ob $\frac{1}{2}$ 9. uri predsednik g. dr. Majaron in pozdravil v imenu odbora društvenike, ki jih je bilo 30 zbranih, kakor tudi zastopnika ljubljanskih dnevnikov »Slov. Naroda« ter »Laib. Zeitung.« V svojem nagovoru je poudarjal zlasti to-le:

Bilanca lanskega društvenega leta v nobenem oziru ni slaba. Največje dejstvo je bilo, da je društveno glasilo »Slov. Pravnik« dospelo do svojega jubileja, kar dokazuje, da se je društvu posrečila prva naloga, ki si jo je bilo postavilo ob svoji ustanovitvi, da namreč zagotovi obstanek slov. pravniškemu listu. Pomen petindvajsetletnice tega lista za slovensko pravnoznanstvo in zlasti za slovenski uradni jezik je bil razložen v jubilejski številki.

Na zadnji glavni skupščini se je izrekla želja, naj bi »Slov. Pravnik« postal polumesečnik, in izdal se je radi gmotnih sredstev tudi primeren

poziv, kakor se je bilo sklenilo. Ta poziv pa ni imel tistega uspeha, ki so ga predlagatelji želeli. Pa če ga bi tudi imel, s tem ne bi bilo vse storjeno, kar treba, da se strokoven list postavi na širšo podlago. Odbor je prišel do prepričanja, da je najbolje še ostati pri sedanji uredbi in gledati bolj na to, da se ta izpopolni in izboljša. Nedavno se je tudi javno pisalo v članku o našem vseučiliškem vprašanju, naj bi se »Slov. Pravnika«, ki ima sedaj bolj judicialno vsebino, razširil v revijo državoslovja in politične ekonomije. Istina je, da »Slov. Pravnika« nikdar ni izključeval take tvarine in da želi take izpopolnitve v znanstvenem zmislu, samo da se tudi oglase delavci s takimi prispevki. Nadalje se je tudi pisalo, naj bi naše društvo imelo pri pripravah za slovensko pravno fakulteto vodilno besedo, osobito naj bi prevzelo izdajo slovenskih zakonikov, ki so nujno potrebni. Toda priprave za ustanovitv pravne fakultete so navezane na več faktorjev, ki morajo združeno nastopati, in društvo »Pravnika« je kakor doslej, tudi v bodoče voljno dati v ta namen svoje moči na razpolago. Pač pa hoče voditi izdajanje priročnih zbirk zakonov v slovenskem jeziku, ker je to itak v društvenem programu in ker v tej smeri že od nekdanj deluje, -- ako dobi od drugih faktorjev več podpore, osobito denarne.

Ravno v preteklem letu je društvo izdalo zbirko zemljiškoknjižnih zakonov v hrvaškem jeziku, kakor je bilo to zbirko v prejšnjem letu izdalo v slovenskem jeziku; tudi se je tekom lanskega leta pripravilo gradivo za zbirko »predpisov o izvenspornem postopanju« ter za zbirko »državnih osnovnih zakonov«; del prvoimenovane zbirke (notarski red) je že izšel, ostalo je pa že vse v tisku, tako da oba zvezka izideta v nekaj mesecih. Društvo bode pa pospešilo nadaljnje izhajanje zbirke, kakor hitro se mu zagotovi redna podpora v ta namen od poklicanih in naprošenih faktorjev.

Avstrija bo praznovala drugo leto stoletnico svojega občnega državlanskega zakonika. V ta namen se izda slavnostna knjiga, v katero se sprejmo primerni znanstveni spisi v raznih jezikih, — naj bi torej ne pogrešali v njej slovenskega jezika! Pred sto leti sta pri tem znamenitem zakoniku sodelovala dva kranjska rojaka dr. T. Dolinar (iz Dorfarjev) in Anton Pfleger (iz Železnikov); zlasti zadnji, ki je bil l. 1806. povzdignjen v viteški stan (Wertenau) in je kot državni svetnik užival posebno zaupanje cesarja Ferdinanda, je sprožil zadnjo revizijo načrta in na njem povzročil bistvene reforme. Naj bi torej ob stoletnici bilo na primeren način zastopano domače pravništvo. Najlepše pa bo praznovalo društvo »Pravnika« to stoletnico, ako izda drugo leto občni državljanski zakonik v novi slovenski izdaji, ki se že tako težko pogreša. (Odobranje.)

Končno se predsednik dr. Majaron spominja članov, ki so v prošlem letu umrli. To so gg. dr. Janko Sernec v Mariboru, Fr. Hrašovec v Gradcu in odvetnika dr. Kapus ter dr. Hribar v Ljubljani. Navzoči se dvignejo v znak sožalja s sedežev.

K besedi se oglasi sodni predstojnik g. Regally iz Radovljice in kot urednik slov. izdaje obč. drž. zakonika poroča, da mu je delo dospelo do okoli §§ 600. Omenja težave, ki nastajajo, ker mora vsled službenega dela zbiranje gradiva večkrat in za delj časa prekiniti. Želi prirediti kritično izdajo in to zahteva posebne opreznosti. Prevod zakonika treba čisto na novo prirediti, ker je stari skoraj popolnoma neraben, obenem treba vso terminologijo in dikcijo primerjati in pravo določiti. Govornik začne posamezne odlomke priobčevati v »Slov. Pravniku«, da se že med delom omogoči javna kritika.

Po razpravi o tem, katere so se udeležili s primernimi nasveti sodni nadsvetnik gosp. Kavčnik, dvorni svetnik g. dr. Ferjančič, sod. svetnik g. Milčinski in g. dr. Majaron, se gospodu Regallyju izreče zahvala za dosedanji trud in zagotovi podpora za pospešitev dela. —

Potem se prestopi na dnevni red.

II. Društveni tajnik g. dr. Stojan je podal nastopno poročilo:

Društvo »Pravnik« šteje za minulo leto 203 članov, 1 častnega člana in 184 naročnikov lista. Napram prejšnjemu letu je naraslo število članov za 28 in število naročnikov za 11. Ker je med letom odpadlo 6 članov, je tedaj pridobilo društvo v minulem letu 33 novih članov, oziroma naročnikov. V zmislu sklepa lanske glavne skupščine je odbor priobčil v vseh uglednejših slov. časnikih ter doposlal še posebej večjim denarnim zavodom in županstvom po Slovenskem poziv za pristop k društvu. Poziv ni imel povoljnega uspeha: 1 županstvo in 2 posojilnici kot naročniki, to je vse, kar se je odzvalo.

Društveno glasilo »Slov. Pravnik«, ki je v minulem letu dosegel jubilejno dobo 25 let, je tudi s tem letnikom pomnožil naše pravno slovstvo s prav zanimivo vsebino.

Na lanski glavni skupščini se je razpravljalo o preuredbi lista v polumesečnik, ter se je tedaj to vprašanje odkazalo odboru v presojo. Odbor se je z zadevo večkrat in temeljito bavil ter presojal tozadevne nasvete g. sod. svetnika dr. Volčiča. Razposlal se je in objavil poziv, da bi se pridobilo novih sotrudnikov in novih gmotnih prispevkov. Poziv je bil malo uspešen. Uvažujoč pomnožene težkoče urejevanja in nabiranje rednega gradiva za polumesečnik, je odbor sklenil, da se preuredba začasno opusti v prepričanju, da še danes niso za to dani pogoji.

List je torej ostal mesečnik in priobčil po programu prejšnjih letnikov pravno gradivo bolj aktualne važnosti. Ne množina gradiva, temveč kakovost vsebine in dovršenost jezika vzdržuje društvenemu glasilu ugled in ime.

Na želje, izrečene na zadnji glavni skupščini, se je doposlal članom seznamek knjig društvene knjižnice v posebni prilogi lista.

Po nasvetu g. dr. Volčiča, naj bi sprejemal list, kakor nekateri drugi strokovni listi, inserate, se je poslalo večjim slov.firmam, osobito denarnim zavodom vabilo, da prijavijo inserate in v tej obliki gmotno prispevajo društvu.

List se razpošilja v 413 izvodih, 389 plačanih, pravnim praktikantom po znižani ceni, akad. društvom zastonj.

Društvena zbirka avstr. zakonov primerno napreduje. Izšla je v minolem letu hrvatska priredba zakonov o javnih knjigah; priredil jo je g. dr. Volčič, izdalo pa društvo v svoji režiji. Knjiga je hrvatskim pravnikom, osobito po Dalmaciji prav dobrodošla in je bila v hrv. »Mjesečniku« povoljno ocenjena.

V tisku se nahaja tudi — že lani napovedana dr. Volčičeva zbirka izvenspornih zakonov z notarskim redom i. t. d. za VI. zvezek zbornika, v obsegu Manzove izdaje. Ta zvezek založi prireditelj v lastni režiji po subvenciji društva. Hkratu se je poverila neumorno delavnemu g. dr. Volčiču priredba trgovskega zakonika, za katerega se zanimajo tudi trgovski krogi in osobito trg. obrtna zbornica.

G. okr. glavar Lapajne pa je dovršil zbirko drž. osnovnih in sploh ustavnih zakonov z deželnimi redi in dotičnimi odločbami. Ta zvezek, ki se že tiska, izda društvo v lastni režiji.

Dočim se zbornik v ostalem polagoma dopolnjuje, smo s priredbo najpotrebnejšega zakona, že skoro 100letnega obč. drž. zakonika še vedno na dolgu. Odbor je obračal dejansko tej priredbi posebno pozornost. G. okr. sodnik Regally, ki je prevzel to težavno delo, se je bil prijazno odzval odborovi prošnji, da je v seji podal odboru pojasnilo o svojem delu, kakor je pravkar poročal.

Omeniti mi je še »Poljudne pravne knjižnice«, ki je izšla že s XIV zvezkom, deloma tudi v hrv. jeziku, in nekojih v minolem letu izdanih dr. Volčičevih priredb manjšega obsega, kakor dopolnila k IV. zvezku nove odvetniške tarife in druge publikacije za praktično rabo.

Na poziv deželnega odbora kranjskega sta se izvolila v vseučiliški odsek kot delegata gg. dr. D. Majaron in sod. svetnik dr. Toplak, ozir. kot namestnik g. dr. Mohorič.

Društvo je bilo tudi zastopano dne 20. okt. 1909 pri glavni seji pripravljalnega odseka za proslavo stoletnice obč. drž. zakonika na Dunaju in sicer po predsedniku g. dr. Majaronu.

Tekoče zadeve je reševal odbor v 9. sejah.

Prosim, da se to poročilo odobri.

To poročilo se je vzelo odobruje na znanje.

(Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1910.

— (Kronika društva »Pravnika«.) Poročilo o zadnji glavni skupščini se je moralo pretrgati zaradi drugega gradiva. Ostali dnevni red se je vršil takó, da je bilo odobreno takó blagajnikovo, kakor tudi knjižničarjevo poročilo ter da se je odboru podelil soglasno absolutorij. Volitve predsednika, odbora in pregledovalcev so se vršile »per acclamationem« ter so bili vsi prejšnji funkcionarji nanovo izvoljeni. Društvena pravila so se nekoliko izpremenila in sicer skoraj tako, kakor je na lanski glavni skupščini želel v imenu novomeških društvenikov g. sodni svetnik dr. Volčič. Konečno je skupščina odobrila jednoglasno nasvet, naj se predloži dež. zboru kranjskemu spomenica zastran vpisovanja imen katasterskih občin v zemljiških knjigah. To naročilo je društveni odbor takoj izpolnil tako, da je jednako spomenico izročil dne 31. pr. m. obema slovenskima deželnozborskima kluboma. Še isti dan je prišla na razpravo pri deželnem proračunu. (Glej med ostalimi vestmi.)

— (Petindvajsetletnice »Slov. Pravnika« se z daljšim člankom spominja »Mjesečnik« pravniškega društva v Zagrebu v svoji 2. št. in pravi na koncu: »Svršavamo s iskrenom željo, da u drugoj četvrti stoljeća naš drug ne samo zadrži svojo sedanju poziciju, nego da u svakom pogledu još uznapreduje.« — Hvalo!

— (Osobne vesti.) Višjega dež. sodišča svetnik in sodni inspektor A. Elsner v Gradcu je dobil naslov in značaj dvornega svetnika. — Imenovani so: za okrajne sodnike in sodne predstojnike sodniki, dr. V. Flerin v Črnomlju za Žužemberk, Jos. Tekavčič v Vel. Laščah za Mokronog, dr. Jos. Dijak v Šmarju za Trebnje. — Premesčena sta: okr. sodnika in sodna predstojnika dr. J. Doljan iz Žužemberka v Postojino, Ant. Mejač iz Mokronoga v Ribnico.

— (Spomenica zastran vpisovanja imen katasterskih občin v zemljiških knjigah,) ki jo je odbor društva »Pravnika« predložil dež. zboru kranjskemu po naročilu glavne skupščine, ima nastopno vsebino:

Katasterske občine so v imovinskem listu zemljiških knjig vojvodine kranjske vpisane zgolj z nemškim imenom, če je tako ime sploh v rabi. Imamo torej zemljiške knjige za kat. občine »Oberlaibach«, »Adelsberg«, »Krainburg«, itd., ne pa za Vrhniko, Postojno, Kranj, itd. To pa se ne strinja z narodopisnimi razmerami v deželi, to ni v duhu zemljiškoknjižnega zakona in enakopravnosti, to tudi ne soglaša s katastrasom in ni v interesu pravne varnosti ter jasnosti zemljiških knjig.

Zategadelj je deželni zbor kranjski že v seji dne 3. januarja 1888 sklenil to-le resolucijo: »Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da potrebno ukrene, da se pri zemljiških knjigah vojvodine Kranjske v napisu imovinskega lista navede ime dotične katasterske občine v obeh deželnih jezikih, kjer je tako ime v navadi.«

V deželnozborski seji dne 29./9. 1888 je zastopnik c. kr. vlade izjavil, da je navedeno resolucijo predložil pravosodnemu ministrstvu, a zbornica je na to vnovič pozvala c. kr. vlado, naj ukrene izvršitev resolucije.

V deželnozborski seji dne 15./11. 1889 je zastopnik c. kr. vlade na dotično vprašanje odgovoril, da je že meseca februarja istega leta napotil okrajna glavarstva, naj glede na bližajoče se ljudsko štetje (po stanju 31./12. 1890) pozvedujejo in poročajo zastran pravih krajevnih imen, iu da je v ta namen povabil na sodelovanje »Matico Slovensko.« Obenem je vladni zastopnik prečital dopis c. kr. notranjega ministrstva, v katerem se je poročalo, da je c. kr. pravosodno ministrstvo glasom dopisa od 20./8. 1889 št. 15.363 sklenilo, odložiti nadaljne odredbe zastran vpisovanja krajevnih imen v zemljiške knjige vojvodine Kranjske v obeh deželnih jezikih, dokler se ne zgotovi novi seznam krajevnih imen, ki je že v delu.

Deželni zbor je na ta odgovor v isti seji naročil deželnemu odboru naj v prihodnjem zasedanju poroča o uspehu resolucije z dne 29./9. 1888.

C. kr. deželno predsedstvo je na to in sicer z dopisom od 8./9. 1890 št. 2461/pr. sporočilo deželnemu odboru, da se je zastran krajevnih imen vršila dne 15. julija 1890 enketa, ki je dognala, kar treba za enotno in pravilno pisavo krajevnih imen, in da se po smislu enketinega sklepa istočasno razpošljejo imeniki katasterskih občin sodnim in finančnim oblastvom.

To poročilo se je v deželnozborski seji dne 20. novembra 1890 vzelo na znanje. Mislilo se je, da je stvar potemtakem pravilno rešena, in da menda tekom prihodnjega leta 1891 pridejo vendar-le slovenska krajevna imena v naše zemljiške knjige.

Ker pa še l. 1898 ni bilo o končni rešitvi deželnozborske resolucije ne sluha in ne duha, akoravno je že l. 1894 c. kr. centralna statistična komisija bila na svetlo dala »Specijalni repertorij krajev na Kranjskem,« predelan po rezultatih popisa ljudstva z dne 31. decembra 1890 in očitno z uporabo omenjene enquete, zato so v seji deželnega zbora kranjskega dne 28. januarja 1898 poslanci dr. Majaron in tovariši vložili na c. kr. deželno predsedstvo obširno interpelacijo, ki obsega vse podatke o razvoju tega vprašanja od l. 1888 naprej, in končno povprašuje vlado, ali je pripravljena nenudoma ukreniti, da se tozadevni večkrat ponavljani resoluciji deželnega zbora popolnem ugoti.

Neposredni uspeh te interpelacije je bila zopet enketa, katero je sklicalo c. kr. deželno predsedstvo, da se določi natančno pisava nekaterih krajevnih imen. Ta enketa, v katero so bili poklicani zastopniki vlade, deželnega odbora, deželnega sodišča, finančnega ravnateljstva ter prvi interpelant, je v dveh sejah in sicer 14. junija 1898 in dne 3. februarja 1899 dovršila svojo nalogo.

Kaj se je zgodilo z enketnim operatom, ki je bil menda pogoj, da se izvrši večkrat imenovana deželnozborska resolucija, se ni izvedelo, ker c. kr. vlada na kasneje vložene interpelacije v deželnem zboru sploh ni odgovorila.

— (O krivicah,) ki se gôde slovenskemu jeziku in slovenskim uradnikom v pravosodju, je obširno govoril poslanec g. dr. Triller v deželnem zboru kranjskem dne 31. pr. m. in obenem tudi prečital zgoraj priobčeno spomenico društva »Pravnika«. Njegovim izvajanjem je poslanec gosp. dr. Šusteršič v imenu slovenske ljudske stranke povsem pritrjeval. In sprejele so se z vsemi slovenskimi glasovi naslednje resolucije: I. Deželni zbor vojvodine Kranjske: 1. konstatira z ogorčenjem v zadnjem času vedno naraščajoče izpodrivanje slovenskega jezika na c. kr. sodiščih v celem okrožju graškega nadsodišča; 2. protestira zoper dosledno zastavljanje slovenskih sodnikov in vedno pogostejše ponavljajoče se sistematično njih preteriranje; 3. protestuje zoper vsiljevanje jezikovno nezadostno kvalifikovanih sodnikov v deželo; 4. zahteva, vstrajajoč na načelni zahtevi posebnega nadsodišča za slovenske pokrajine s sedežem v Ljubljani, da se, dokler se ta zahteva ne izpolni, namesti pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu vsaj tretjina slovenskih sodnikov in slovenskega podpredsednika; 5. zahteva istotako, da se na c. kr. vrhovnem sodišču na Dunaju primerno pomnoži število slovenskih votantov in pomožnih sodnih uradnikov; 6. pozivlja osrednjo c. kr. vlado da vse te grajane nedostatke prej ko prej odpravi. Deželnemu odboru se naroča, da ta sklep sporoči c. kr. ministrskemu predsedniku in c. kr. justičnemu ministru. — II. Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da brez odloga ukrene vse potrebno, da se pri zemljiških knjigah vojvodine Kranjske v napisu imovinskega lista navede ime dotične katastrske občine v obeh deželnih jezikih, kjer je tako ime v navadi.

— (Umrli je) dne 16. pr. m. dr. Jaroslav Pospíšil, odvetnik v Pragi, šele 47 let star, vrlo delaven mož. Na pravoznanstvenem polju se je proslavil s svojimi studijami o avtorskem pravu, vzlasti pa s svojo monografijo »Výklad zákona o právu autorském k dílum literárním, uměleckým a fotografickým ze dne 16. prosince 1895«.

— (Vl. zvezek Pravnikove zbirke), ki bo obsegal nesporno sodstvo, se je v tisku nekoliko zakasnil, ker so se vanj sprejeli vsi novejši predpisi in je tvarina narasla nad 40 tiskanih pol. Delo pa bo vsekakor dotiskano marca meseca, toda tržna cena mu bo vsled večjega obsega 7 kron; predplačnikom, ki se oglase do 15. marca t. l., ostane cena 5 K 26 h.

»Slovenski Pravník« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, 8.—.

Dopolnilo Civilnopravdnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1-20.

Nova odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvatskega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1-80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3-20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3-20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč, à K 2—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3-60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5-60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7—.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.

Najbolj varno naložen denar je v slovenski MESTNI HRANILNICI LJUBLJANSKI

Stanje hranilnih vlog nad 37 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje **takoj**.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj **ne** zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% obresti in proti amortizovanju posojila po najmanj $\frac{1}{4}\%$ na leto. Dolžnik more svoj dolg poplatiti tudi poprej, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične

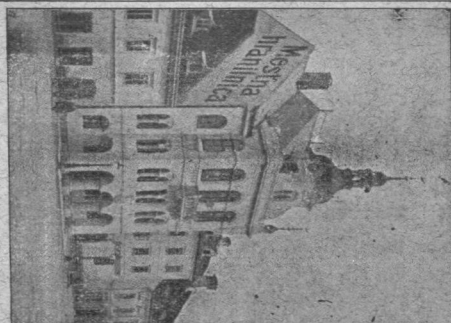
domače hranilnike.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov vpeljala je ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači
v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici šte. 2.

posilje pravila
Na zahtevanje
hranilnic za
daj lepo kovinasti
stan in posej,
varčevati mila-
dino, delavski
nica privadila
— Da bi hranil-
po sebi delo sto-
se obrestujejo
vred. — Menice
dolgi z obrestimi
v 36 letih ves
poplača dolžnik
kega pol leta
slovanjem vsa-
odstotnim obre-
stovanju. S tri
proti 5% obre-
stovanju. Se dajo
posojila na zemljišča se dajo

Mestna hranilnica v Novem mestu

Kdor varčuje, postane bogat in neodvisen.